Mini állatkert

Az állatvilág több mint 200 képviselője — vadak, madarak és halak — népesítik be Gennagyij Poloszmak gépkocsi-előadó kertes házának udvarát az ukrajnai Mena városban.

Másfél évvel ezelőtt a házigazda egyik vadász ismerőse két farkaskölyköt hozott Gennagyijnak. A tehetetlen jószágokat akkor cumisüvegből etették, ma pedig a kis „ragadozók" már kerítéssel körülvett, különleges „lakosztályt" foglalnak el. Mellettük, egy kis fészerben kapott helyet a vaddisznó.

A szomszédos iskola tanulói a faluszéli nádasban őszszel találtak három legyengült gólyát, amelyek — úgy látszik — elmaradtak a csapattól. A gyerekek elvitték a kis apróságokat Génya bácsihoz. Nála teleltek át, és nemcsak meggyógyultak, de meg is erősödtek tavaszig.

A természetszerető Gennagyij Poloszmak munkatársai, rokonai, ismerősei pedig hol egy sebesült sast, hol egy védtelen, beteg őzet, vagy eltévedt rókát vittek a házigazdának... A ház kertje így fokozatosan benépesedett. (APN)

Lehetne skanzen?

A harangokat még alig érintik, máris megjelennek a könnyek. Így szokott már lenni. Elég, ha szükségből kivágnak egy fát, vagy a buldózer öreg háznak szalad, sokak tekintete haragos lesz, és a jajszavak se maradnak el. Mindezek ellenére rendkívül szimpatikus az érzelmes fohászkodás, ami a régi tárgyak pusztulását, pusztítását kíséri. Most itt a szegedi kisvasút ügye. Alighogy híre ment a sínfelszedésnek, egyszerre csapott fel patrónusának vagy akár védőszentjének a közvélemény egy része.

Olvasom Engi József levelét, és fülembe csengenek a megjegyzések. Együttérzek a levélíróval, szívesen beszélgetek a vitatkozókkal. Életemben egyszer ültem csak a szinte csigalassúságú apró vagonokban. Akkor alig vártam, hogy leszálljak a döcögő kocsiról. Most azon töröm a fejem én is, hogy legalább utoljára, még egyszer végigfurikázzak Pusztamérgesig vagy Ásotthalomig. Azonban Engi József és még többen sokáig szeretnének vonatozni ezen a járaton. Sorai azért figyelemre méltók, mert nem akarja elgáncsolni az újat. Úgy érvel, mint a közgazdász, úgy ismeri a lehetőségeket, mint a közlekedési mérnök. Ennek ellenére megkockáztatja: lehetne skanzen, furcsa nevezetesség a kisvasút Ásotthalomig futó sínpárjaiból?

Tetszetős az ötlet. Örömöm csak néhány információig tartott. Úgy látszik, e kedves gondolatnak évekkel ezelőtt sem voltak híján. Mielőtt az illetékesek kimondták volna az első ámen t, hasonló terv foglalkoztatta őket. Először az erdőgazdaságnak, majd az idegenforgalmi szerveknek ajánlották fel a kisvasutat. De gazdája egyikük sem akart lenni. A Montecuccolinak tulajdonított klasszikus mondás, pénz, pénz, pénz nemcsak a háborúra, hanem a kisvasútra is érvényes. Érthető, hogy a költségek miatt nem vették át.

Egy gyors kalkuláció mindenre fényt derít. Azzal senki sem vitatkozik, hogy a forgalom közútra terelése minden szempontból gazdaságosabb. Az egy utazó személyre eső kilométerköltség 0,75 forintról 0,25-re csökken, így a folyamatos évi megtakarítás 8,6 millió forint, és az egyszer megspórolt összeg 18 millió forint. Persze, az sem közömbös, hogy nagyon kevesen használják ezt a vonalat. Nem ritka, amikor egy szerelvényen 8—10 ember üldögél.

Tiszta sor, már a számok is jelzik, a skanzen drága mulatság lenne. De sportszerűségből spekuláljunk tovább. Közel ötvenéves a kisvasút, így a felújítás kilométerenként egymillió forint. Ha skanzen, akkor az már igazi legyen, nincs értelme egy-két kilométeres szakaszon közlekedési múzeumot alkotni. Így a levélíró javaslata szerint — ha a Szeged—Ásotthalom közötti kisvasút megmaradna — a felújítás közel 40 millióba kerülne. Ebből az összegből még hiányzik az üzemeltetés költsége, ami évi 7—8 millió forint lenne. Így a tetszetős skanzen 50 millióra is felrúgna. Temérdek pénz! Ha egyetlen idegenforgalmi szerv sem látott az ötletben fantáziát, miért áldozzon más, amikor nincs fölösleges 50 milliója. (Őszintén szólva a táj annyira nem vonzó, hogy százak és százak döcögnének az ásotthalmi lombokig.)

Így hamarosan, szeptember 1-vel az utolsó ámen t is kimondhatjuk. Ezen a napon az apró kis vagonokat végleg kiszorítják a korszerű buszok.

Halász Miklós

Az éneklő Szlovénia

A minisztérium megbízásából két esztendeje a szegedi Tömörkény kórus vett részt — versenyen kívül — a szlovéniai fesztiválon. A forró hangulatú, emlékezetes koncert után a nemzetközi zsüri és a hazai szakemberek kérésére 1974 nyarán dr. Mihálka György külföldön karnagyi szemináriumot vezetett. Ugyancsak ennek a koncertnek hatására hívták meg a Tömörkény kórust Ljubljanába és Ajdivcinába, melyről a Delo, Szlovénia vezető lapja, elragadtatott hangú kritikát írt. E szereplések alapján kérték fel dr. Mihálka Györgyöt a nemzetközi zsüri tagjának, és az 1975-ben ismét megrendezendő karnagyi továbbképzés vezetőjének. Alábbiakban a szegedi karnagy beszámolóját közöljük az idei fesztiválról.

Mint Szegedet a Tisza, Celjét, a fesztivál fővárosát, a Savinja osztja ketté. Ami innen hiányzik, azt ott bőven kárpótolta a természet: a völgybe épült várost körülölelik a hegyek, ózondús erdőikkel. Ilyen környezetben rendezik meg minden második évben a hazai és a nemzetközi ifjúsági kórusfesztiválokat, versenyeket. Mint Arezzo, Gorzia, Tallin, Várna, Montreux — vagy a mi Debrecenünk —, Celje is a XI. nemzetközi kórusverseny megrendezésével biztosított európai rangot a városnak. Itt csak fiatalok versenyezhetnek.

A fesztiválokon elsősorban a hazai és a szocialista országok ifjúsága vesz részt, de ellátogatnak osztrák, olasz, svájci, holland, francia, angol és spanyol gyerekek is. A tizenöt perces versenyprogramban kötelező számok is szerepelnek (így a leánykarok versenyében *Kodály IV. olasz madrigálja* volt a kötelező). Alkalmat adnak az együtteseknek arra is, hogy különböző szlovén városokban hangversenyezhessenek. A zenei élmény mellett a rendező bizottság elsődlegesen ügyel arra, hogy a meghívott gyerekek jól érezzék magukat. Minden szereplésükkor ajándékokkal halmozzák el őket, és lehetőséget biztosítanak a barátság elmélyítésére. Mindez hatalmas anyagi áldozatot igényel. Jól tudja azonban a szlovén kulturális minisztérium és Celje város vezetősége, a fáradhatatlan Jurce *Vreze* főtitkár, hogy mindez bőségesen visszatérül a gyermekek barátságában. Az ebben a korban kialakult szimpátia életreszóló... (Milyen szép és hasznos lenne, ha nyári fesztiválok idején Szeged is rendezne ehhez hasonló fesztiválokat.)

Az idei fesztiválon először a jugoszláv gyermekkórusok legjobbjai (14 éves korig!) versenyeztek. A maribori, nisi gyermekkórus mellett különösen tetszett a Majda *Hauptmann* által vezetett ljubljanai gyermekkórus, mely a minisztérium különdíját nyerte el Kogolj és Gabrielcic szlovén zeneszerzők műveinek ragyogó interpretálásáért. Az idei nemzetközi versenyt a kulturált hangzású maribori gyermekkórus nyerte, Branco *Rajster* karnagy vezetésével. (A fesztivál előtt két héttel Várnában megrendezett ifjúsági kórusverseny győztesei is ők voltak.) Szoros küzdelemben, minimális pontkülönbséggel, lett második-harmadik a brnói Kantilena és a szófiai Bodra Smena gyermekkórus. Mindhárman arany oklevelet kaptak. A negyedik, és egyben ezüst oklevéllel, a budapesti XV. ének-zenei tagozatú általános iskola kórusa lett (karnagy: *Cseszka* Edit). A szovjet kórus szintén ezüstöt, a hollandok bronzot nyertek, a lengyelek, az olaszok oklevelet kaptak.

A zsüri mindenekelőtt a hangzást, az érzékeny, differenciált dinamikát, a telített pianókat és az egészséges fortékat, az intonáció biztonságát, a helyes tempót értékelte. *Kunej* Egon, a Szlovén Köztársaság Művészeti Díjával kitüntetett professzor, a nemzetközi zsüri elnöke, záróbeszédében hangsúlyozta: „Az elmúlt verseny óta minőségi változás történt. A nemzetközi jellegű kórusszámok mellett mind több a modern, új intonációs és hangzásvilágot kereső kórusmű. „Örvendetes, hogy a celjei gimnáziumi kórus ajkán, Cyrill *Vertacnik* vezényletével, megszólalt Kodály *Székely keservese*, s a hollandok is szépen énekelték *Bartók Jószágigézőjét*.

Megállapíthattuk: amelyik kórus nem ismerkedik meg a modern művek bonyolult problematikájával, előbb-utóbb leszakad a nemzetközi élmezőnytől. (Ezt a célt szolgálja többek között a Népművelési Intézet és a KÓTA rendezésében Debrecenbe meghívott karnagyi konferencia is, ahol június 18—22. között a nemzetközi versenyeken adódó problémákat vitatjuk meg.)

Dr. Mihálka György
főiskolai docens

Kristályvilág a presszógépben

Szokatlan módon jutott érdekes ásványtani felfedezésre dr. Szentiványi Ferenc nyugalmazott oroszlányi főgeológus. A sok évtizedes bányászati, pedagógiai munkásságáról országosan ismert szakember a háztartási kávéfőző gépekben a sok boszszúságot okozó vízkövesedést vetette tüzetes vizsgálat alá.

A több százszoros nagyítású mikroszkóp tárgylemezén az ékszerboltok kirakatait megszégyenítő „csodavilág" tárult szeme elé. Kiderült, hogy gyémántosan csillogó, ágas-bogas, tűszerű kristályhalmazokból áll a szabad szemmel csupán szürkésfehér mészkőpornak látszó vízkőlerakódás. A jellegzetes kristályformák arról árulkodtak, hogy a tatabányai nagy keménységű karsztvízből úgynevezett aragonit-kristályhalmazok válnak ki bizonyos hőmérsékleti és nyomásviszonyok között. Miután azonban a közönséges kalcit és a ritkábban képződő aragonit kémiai összetételüket tekintve „vérrokonok", csupán kristályformájuk, atomrácsszerkezetük eltérő. A neves szakember más vizsgálati módszerrel is ellenőrizte észlelését. Kontrollként a modern „alkémia" boszorkánykonyhájának vegyszereit alkalmazta. Kobalt-nitrát oldatban főzte ki a mini presszógép vízkövét, és ahogy várta, bekövetkezett a varázslatos színjáték. Szép ibolyalilává változott a szürkésfehér anyag, s ez a színárnyalat kétségtelen bizonyítéka az aragonit jelenlétének. Ennél a vizsgálatnál ugyanis a közönséges kalcit, illetve mészkőpor szennyes-szürke vagy kék színű lesz.

A vizsgálat eredménye lényegében hasznos adatokkal egészítette ki a geokémia, a kristályfizika, sőt a barlangkutatásban szerzett ismereteket. A kávéfőzőben lejátszódó folyamat ugyanis mintegy modellezi azokat a hidrotermális jelenségeket, amelyek például az érctelepek keletkezésének kísérő folyamatai, és sok egyéb ásványátalakulásnak okozói. A hévizes eredetű barlangokban is a presszógép ásványképző mechanizmusához hasonlóan keletkeznek a pompás és hatalmas aragonit kristálycsoportok.

Dr. Szentiványi Ferenc elhatározta, hogy legközelebb a távfűtő-hálózatban keringő vízből kicsapódó vízkövesedést is vallatóra fogja. A sok kárt, kellemetlenséget okozó vízkövesedés kristályosodási folyamatainak eddiginél részletesebb ismeretei — úgy lehet — a vízkőlerakódás elleni védekezés mindmáig megoldatlan módszerének kidolgozásához is segítséget nyújthatnak.

A Szputnyik új száma

A Szputnyik júniusi számának több publikációja foglalkozik a felnövekvő nemzedék problémáival. Módszertani cikk számol be arról: hogyan munkálják ki, hogyan alakítják a Szovjetunióban a legfiatalabb korosztály személyiségét. Igazán jó pedagógusnak kell lennie annak, aki azt akarja, hogy ragyogjon a tanulók szeme. Ilyen pedagógus az egyik ukrajnai város középiskolájának igazgatója. A cikkből megismerhetjük az igazgató pedagógiai módszereit, eredményeit, amelyek lépést tartanak a tudományos-technikai forradalom vívmányaival. A „Gyermekrajzok" című cikk azt a nevelési elvet tárgyalja, amely szerint a művészeti, esztétikai nevelést már az iskolás kor elején el kell kezdeni. Minden gyermek tehetséges — állítják a cikk szerzői — csak meg kell tanítani őket az önálló gondolkodásra, alkotásra.

„Erkölcsi felszabadulás, avagy szabadulás az erkölcstől" — ez a címe egy következő frásnak, amelyben a szerző abból indul ki, hogy sok nyugati országban a regények és a filmek ízléstelen erotikája, szexkultusza uralkodik. Ezzel a veszélyes lelki narkotikummal és terjesztőivel száll szembe az frás.

Egy másik frás a televíziós központ munkáját ismerteti, bemutatva a moszkvai televízió kiemelkedő egyéniségeit, népszerű műsorait.

Milyen lesz az időjárás 10, 100 vagy akár 200 év múlva? Megfejthetjük-e a szalamandrák titkát? Hogyan válik a delfin az ember segítőtársává? Miben áll az illuzionista titka? Ezekről és sok más egyéb érdekes kérdésről, tudományos kísérletről számol be a Szputnyik új, júniusi száma.

Tóth Béla: SZEGEDI REGÉLŐ

28.

Az alsótanyavilágban azért nagyobb a házak szaporodása, mert ott sok és nagy legelőterületet adott bérbe a város, ami természetszerűleg fokozta az építkezési kedvet. A legnagyobb szaporulat az átokházi kapitányságban mutatkozik: ott ugyanis húsz esztendeje 324 ház volt, ma pedig 641 ház van.

Az összesen tizenöt külterületi kapitányságban 78 esküdt teljesít közigazgatási szolgálatot, ami az adóösszeírás, az adóintés kézbesítése és adóvégrehajtásoknál való részvételből áll. Az esküdteket a polgármester nevezi ki, akinek az adóügyi tanácsnok előterjesztést tett az esküdtek szaporítására. E téren ugyanis mizériák észlelhetők. A legnépesebb átokházi kapitányságban öt esküdt működik (így tehát mindenkire több mint százhúsz ház jut), míg a semmi szaporulatot sem mutató zákányi kapitányságnak hat esküdtje van. A polgármester tehát az esküdtviszonyokat is rendezni fogja.

Fodor tanácsnok egyszersmind külön előterjesztést tett a tanácsnak arról a 184 házról, mely a város bel- és külterületén áll, de nincs megszámozva. A tanács az építési engedéllyel bíró háztulajdonosok házait meg fogja számozni, akiknek pedig nincs építési engedélyük, azokat bírsággal fogja sújtani, vagy lebontatja házaikat.

Ugyan ő: *Abszolutizmus a színházban.* Nagy riadalom volt tegnap a szegedi színpadon. Javában folyt „A segédtanár" próbája, amikor egy százados és két marcona közöshadseregbeli őrmester jelent meg a színpadon. Mikor a szereplők meglátták a katonaságot, elnémult ajkukon a szó, és sápadtan várták a történendőket. A kapitány az igazgatót kereste, miután azonban ő Budapesten van, helyettese, Krémer Jenő főrendező fogadta. A kapitány összeütötte a bokáját, mögötte szintúgy a két őrmester, az egyik hatalmas borítékot nyújtott át a kapitánynak, aki a következő beszédet intézte a jelenvoltakhoz:

— Tisztelettel értesítem a hölgyeket és az urakat, hogy e hónap 26-ikán a Kass-vigadóban tartandó altiszti estélyre ezennel ünnepélyesen meghívjuk önöket.

És átnyújtotta a meghívót.

A SZEGEDI ÚJSÁG szorongatja a királyt: 1906. február 18. *Mézes madzagok.* A hatvanhetediki kiegyezési törvény szerint Ausztria és Magyarország a szerződésben elvállalt kötelességek teljesítése mellett egyenlő jogokat élvez, s mindkettő mind külön állam tekintendő. Így van ez a törvényben, de ez is, mint sok más törvény, csak a papiroson van meg.

Mert nem igaz, hogy a hadsereg egyenlő arányban van elosztva a két ország között. Mert osztrák ezred Magyarországon nem állomásozik, de Ausztriában állomásozik magyar katonaság, nem is egy ezred.

Nem igaz az, hogy a közösügyi beszerzéseknél egyenlő figyelemben részesülne, mert a haditengerészetnél a legnagyobb előny mutatkozik Ausztria részére. Igaz ugyan, hogy az élelmiszerek beszerzésénél 34 százalék esik Magyarország részére, de másból azután semmi. Bár a magyar szén évtizedek óta versenyképes, még csak azt sem vesznek, hanem — kísérleteznek vele.

Nem igaz az, hogy a haditengerészet lobogója, a piros-fehér-piros egyformán képviselné mindkét államot, mert ez a lobogó múlt századbeli osztrák lobogó.

Nem igaz az, hogy Boszniát és Herczegovinát közös szellemben kormányozzák, mert ott minden feketesárgára van festve és minden a német K. K. föliratot viseli.

Nem igaz, hogy a külföldi konzulátusokon, követségeken, mindenütt volna olyan alkalmazott, aki magyarul tud. Még csak a kavaszok között sincsen, a keleten sem, ahol pedig határozottan a magyar kereskedelmi politika képviseletét kellene konzulainknak teljesíteni.

Nem igaz, hogy a konzuli épületeken középütt van a fölséges úr zászlója, s mellette jobbról-balról a két államé. Lehet, hogy ez így van elrendelve, lehet, hogy némely parádé alkalmával így is tesz a konzul és varrat magának magyar zászlót, ha egyáltalán tudja, hogy mik a magyar állam színei, de köznapokon, pedig jobbadán ezekből áll az élet, a feketesárga lobogó képviseli ott Magyarországot!

Nem igaz, hogy a külügyi képviselet pecsétjében a magyar állam címere méltó módon érvényesülne, mint ahogy állítják. A pecséten, a kétfejű sas gyomrában van a címerünk csakúgy, mint akár Szilézia vagy Bukovina címere.

Ugyan ő, február 23-án:

A kaszárnyában nincs király. — A hadvezetőség legújabb kedveskedése. — Az országgyűlést még nem kergették szét, de az abszolutizmus máris kopogtat és erősen készülődik, hogy a nyakára lépjen a magyar nemzetnek, teljes zordonságával és kegyetlenségével. A kaszárnyákban nincs többé magyar király s a magyar fiúkat az osztrák császár szolgáivá alacsonyították le.

Debrecenben ütötte föl fejét először a katonai abszolutizmus. Az ott állomásozó 39-ik gyalogezrednek és a Vilmos-huszároknak kaszárnyájában az összes szobatáblákat, az úgynevezett Zimmerblattokat eltávolították és újakkal cserélték föl.

(Folytatjuk.)